

وینیکات

تألیف
آدام فیلیپس

ترجمه
دکتر نهاله مشتاق
روان‌شناس بالینی

با مقدمه
دکتر ساسک موحدی
روانکار و جامعه‌شناس
دانشگاه ماساچوست، بوسطن

کتاب ارجمند

آدام فیلیپس

وینیکات

ترجمه: دکتر نهاله مشتاق

فروست: ۱۱۰۹

ناشر: کتاب ارجمند با همکاری انتشارات ارجمند

صفحه‌آرا: فاطمه نویدی

مدیر هنری: احسان ارجمند

سرپرست: تولد پروین عبدی

ناظر چاپ: سعید خانکشلو

چاپ و صحافی: نقش بازار

چاپ اول، فروردین ۱۳۹۶، ۱۱۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۵۶۴-۹

سرشناسه: فیلیپس، آدام، ۱۹۵۴-م.

Phillips, Adam

عنوان و نام پدیدآور: وینیکات/ تألیف آدام فیلیپس؛

ترجمه دکتر نهاله مشتاق.

مشخصات نشر: تهران: کتاب ارجمند، ارجمند،

۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص؛ قطع: رقعی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۵۶۴-۹

عنوان اصلی: Winnicott, 1988

موضوع: وینیکات، دونالد وودز، ۱۸۹۶-۱۹۷۱ م.

Winnicott, Donald Woods

Child Analysis

شناسه افزوده: مشتاق، نهاله، ۱۳۵۲ -، مترجم.

رده‌بندی کنگره: ۹۱۳۹۵ ۹۹۴/۲ ۵۰۴ RJ

رده‌بندی دیویی: ۱۵۵/۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۴۴۱۳۴

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و

هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. کسب و فروش یا قسمتی از

این اثر را بدون اجازه مؤلف، ناشر، سرپرست یا

عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

www.arjmandpub.com

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خ کارگر و خ ادب، دکه ۲۹۳، تلفن: ۸۸۹۸۲۰۴۰

شعبه مشهد: ابتدای احمدآباد، پاساژ امیر، انتشارات مجتبی، تلفن: ۵۱-۳۸۴۴۱۰۱۶

شعبه رشت: خ نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی، تلفن: ۰۱۳-۲۱۱۰۸۷

شعبه بابل: خ گنج افروز، پاساژ گنج افروز، تلفن: ۰۱۱-۲۲۷۷۶۴

شعبه ساری: بیمارستان امام، روبروی ریاست تلفن: ۰۱۱-۸۰۰۰۹۰

شعبه کرمانشاه: خ مدرس، پشت پاساژ سعید، کتابفروشی دانشمند تلفن: ۰۸۳-۳۷۱۰۳۸

بها: ۱۲۰۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۰۲۱۸۸۹۸۲۰۴۰ در جریان تازه‌های نشر ما قرار بگیریم:

ارسال عدد ۱: دریافت تازه‌های نشر پزشکی به صورت پیامک

ارسال عدد ۲: دریافت تازه‌های نشر روان‌شناسی به صورت پیامک

ارسال ایمیل: دریافت خبرنامه الکترونیکی انتشارات ارجمند به صورت ایمیل

فهرست مطالب

۹	دیباچه
۱۳	مقدمه
۳۱	۱ - آنچه آغاز می‌نامیم
۵۱	۲ - گرفتن تاریخچه
۷۳	۳ - دوره جنگ
۱۰۷	۴ - خویشتن در حال بهور
۱۳۵	۵ - ساختن واقعیت
۱۴۷	۶ - بازی تغییر
۱۶۱	منابع

دیباچه

امروزه وینیکات یکی از تأثیرگذارترین نظریه‌پردازان روانکاوی بعد از فروید محسوب می‌شود. نوشته‌های او از جمله کارهایی است که در روانکاوی بسیار خوانده شده و به آنها ارجاع می‌گردد. آدام فیلیپس^۱ در این کتاب به سبک یک رمان ادبی، روایتی کوتاه و عالم‌گرد وارد سیر بالینی این متفکر ارزنده ارائه می‌دهد. او وینیکات را در بافت سیاسی دهه ۴۰ میلادی، در میانه نزاع کلاینی‌ها و فرویدی‌ها قرار داده و تلاش می‌کند تحول تفکر او را با رجه به تجارب کاری و زندگی شخصی‌اش توضیح دهد.

وینیکات در نظر به تکنیک روانکاوی در درمان بزرگسالان و کودکان، سهم بی‌مانندی دارد. اگرچه استفاده از تعبیر و مواجهه، مشخصه سبک او در کار بالینی است. از نظر او تحمیل تعبیر به بیمار آسیب به این است که غذا را به زور به دهان کودک فرو کنیم. ترجیح وینیکات در کار بالینی این بود که بر توانمندی‌های بالقوه بیمار تمرکز کند نه بر بخش‌های ناخوش او. در وانسای تاخت و تاز خودشیفته‌وار درمانگرانی که همه چیز را به چشم پاتولوژی می‌بینند چنین نگرشی می‌توانست - و هنوز می‌تواند - نسیم فرحبخشی باشد. او به واقع به سانگ مجربی بود و در کار با کودکان و بزرگسالان آشفته استعداد خاصی داشت.

وینیکات اولین کسی بود که تکوین^۲ سوژه - فرد - را در فضای مادر، نوزاد و مادر قرار داد: «چیزی تحت عنوان نوزاد جدای از مادر وجود ندارد». رابطه مادر و نوزاد فضایی به وجود می‌آورد که در آن سوژه به شناسایی در می‌آید. فرد، غیرقابل شناسایی^۳ است و تنها از طریق دیگری^۴ که در ابتدا همان مادر است، شناخته می‌شود. این رابطه

1. Adam Philips

2. Creation

3. Unknowable

4. The other

تعاملی بین نوزاد و مادر یا خویشتن و دیگری، مدل وینیکات در درمان روانکاوی است. باید توجه داشته باشیم که مفاهیم نوزاد و مادر از نظر وینیکات با ملانی کلاین متفاوت است. کلاین تأثیر انکارناپذیری بر وینیکات داشت، اما وینیکات بسیاری از مواضع بالینی کلاین را تعدیل کرد. تفاوت اصلی و نقطه مورد مجادله بین این دو، مفهوم «محیط»^۱ بود که کلاین به شدت در مقابل آن مقاومت می‌کرد. وینیکات برای دوستانش مکالمه‌ای را نقل کرده که در آن به کلاین گفته است: «تقریباً آماده‌ام که کتابی در مورد [تأثیر] محیط بنویسم». کلاین جوابی به این مضمون داده است که «[اگر] این کتاب را بنویسی تو را تبدیل به قورباغه خواهم کرد!»

از نظر کلاین، مادر یا پستان او، ابژه غرایز کودک است. از نظر وینیکات، کودک در متن پاسخ‌ها^۲ مادر همان مادر محیط^۳ متولد می‌شود. کودک، مادر ابژه^۴ و مادر را به صورت یک واحد درک می‌کند. فروید و کلاین معتقدند کودک از همان ابتدا فردی است که مشکل استانی به رابطه روانی نزدیک با دیگری است. اولین رابطه‌ای که مشمول چنین مشکلی باشد رابطه با مادر است. وینیکات، مادر و کودک را از همان ابتدا یک واحد می‌بیند. از نظر وینیکات، مشکلی که باید برای آن راهی پیدا کرد، جدا شدن موفقیت‌آمیز آنها از یکدیگر است. این نقاله‌ای است که نظر وینیکات و ژاک لکان شبیه به هم می‌شود. اگرچه لکان معتقد است که فرآیند جدایی کمک می‌کند اما وینیکات به کلی پدر را نادیده می‌گیرد.

حین خواندن این کتاب جذاب می‌بینید که چطور سبک و زبان آدام فیلیپس تفکر خلاقانه وینیکات، غنای تصور، عمق دانش و مجذوب شدنش در باریک‌ناقص‌ها را به تصویر می‌کشد. به همین دلیل وام‌دار نهاله مشتاق هستیم که این کتاب را مختصر به فرد را به زبان فارسی برگردانده تا دانشجویان، محققان و درمانگران تحلیلی از آن بهره‌مند شوند. نهاله مشتاق، روانکاو فرهیخته و مترجمی ماهر است که تا بحال

1. Environment
2. Environment mother
3. Object mother

کارهایی در زمینه روانکاوی به چاپ رسانده است. او همچنین ویراستار مجله بین‌المللی گفتار روانکاوی^۱ است. ترجمه دقیق و وزین او گنجینه‌ای است که در درمانگران و محققان قرار می‌گیرد تا درک عمیق‌تری از کارهای بزرگان روانکاوی به دست بیاورند.

دکتر سیامک موحدی

بوستون

مقدمه

دانش و کار داشتن با سلامتی، بسیار دشوارتر از سر و کار داشتن با بیماری است.»

دی. دابلیو. وینیکات

دانلد وینیکات، در سال ۱۹۴۵ در مدرسه سنت پال در سال ۱۹۴۵ در مورد تجربه‌اش هنگام کشف کتاب منشأ انواع داروین^۱ گفت:

«نمی‌توانستم دست از خواندن بکشم. در آن زمان نمی‌دانستم چرا آنقدر برایم مهم بود، اما امروز می‌بینم نکته اصلی این بود که نشان می‌داد موجودات زنده را می‌توان به شیوه‌ای علمی مورد بررسی قرار داد، به علاوه اینکه نیازی نبود از ندانستن و نفهمیدن بترسید. این فکر تنش مرا به میزان زیادی کم کرد و به دنبال آن، برای کار و باری ارزش پیدا کردم.»

داروین موجودات زنده را مورد بررسی قرار داد تا رابطه آنها را با یکدیگر تبیین کند. او متوجه شد که وقتی در ثبت «تکامل»^۲ شکاف وجود دارد، در واقع وقفه‌هایی در تاریخ تداوم گونه‌ها اتفاق افتاده است. داروین تاریخی نامرئی گونه‌ها را بازسازی^۳ کرد؛ درست همان‌طور که بعدها فروید در درمان بیمارانش از تاریخچه سرترپ شده آنها صحبت کرد. شکافی که در شواهد وجود داشت روزه‌ای بود که داروین و فروید^۴ هر

1. Charles Robert Darwin (1809–1882 British naturalist and geologist)

2. Evolutionary record

3. Reconstruct

4. Sigmund Freud (1856–1939)

دو توانستند روایت‌های متقاعدکننده و ظاهراً منسجمی در مورد آن ارائه دهند. وینیکات تلویحاً اشاره می‌کند که نمی‌خواهد شکاف‌ها را ببندد، بلکه می‌خواهد راهی برای بررسی آنها بیابد. این شکاف‌ها می‌توانستند فضای بالقوه‌ای برای قوه تخیل باشند. خواهیم دید که چگونه ذهن او با شکاف‌ها، یا «فضاهای میانی» درگیر بود؛ این فضاها مجالی برای بازی با فرضیات فراهم می‌کردند.

وینیکات در بیش از چهل سال کار بر کلان‌طرح رشد انسان، تلاش کرد تبیین کند که چرا به فرد از طریق وابستگی به سمت نوعی از بودن منحصر به فرد رشد می‌کند؛ چرا نسبت حسی که از خود دارد، هم زمان عادی و متمایز می‌شود و چطور محیط او به این حرکت را امکان‌پذیر می‌سازد. از این نظر، رشد به معنی یکپارچه‌سازی مداوم جسم روان بود. او تأکید داشت که برای حفظ آنچه «تداوم در بودن»^۱ یا «خط زندگی»^۲ کودک در راجع ارل زندگیش می‌نامید، تداوم مراقبت - «مادری کارآمد»^۳ - لازم است. او به شیوه‌ای مسررکننده، از زندگی غریزی صحبت می‌کرد و آن را نوعی «مسئله» سر راه مهمترین نیاز فرد می‌دانست: نیاز به برقراری رابطه. از نظر او بیماری وقتی پیش می‌آید که فرد از سرزندگی یا به یکپختگی بالقوه‌اش بازداشته شود. او آسیب روانی را ناشی از شکسته شدن تداوم یا وقفه در رشد اولیه فرد می‌دانست: یعنی شکاف‌هایی که در اثر مزاحمت، محرومیت و فجایع مابین دورانی کودکی رخ می‌دهند. این اتفاقات عمدتاً به دلیل شکست والدین در نظارت و مراقبت پیش می‌آیند. به این ترتیب کودک در معرض تجربیاتی قرار گرفته که قادر به معنابخشی به آنها نبوده و جایی برایشان در خود پیدا نکرده است. به عنوان مثال، برای کسی که بیش از حد منتظر مادرش مانده «تنها واقعیت، شکاف است؛ یعنی مرگ یا غیبت فراموش».

از نظر وینیکات، تجربه‌ای که برای کودک غیر قابل درک و فراتر از هم او باشد، آسیب‌زا تلقی می‌شود. در ابتدا مسئولیت معرفی دنیا به کودک در اندازه‌های کوچک و قابل مدیریت، به عهده مادر است. وینیکات باور دارد مسئولیت کسانی که به مادر و

1. Going on being

2. Life-line

3. Good-enough mothering

کودک کمک می‌کنند مراقبت از این فرآیند است. او می‌نویسد «اگر این نکته درست یا حتی محتمل باشد که سلامت روانی از طریق تجربه بودن مادر با کودک پایه‌ریزی می‌شود، پزشکان و پرستاران موظف‌اند در این فرآیند مداخله نکنند. متخصصان اطفال به‌جای تلاش در جهت آموزش مادران در اموری که قابل آموزش نیست، باید دیر یا زود یاد بگیرند که وقتی مادر خوبی را می‌بینند، تشخیص بدهند و مطمئن شوند که او امکانات کامل را برای پیشرفت در شغل خود دریافت می‌کند».

کار و مکات به شناسایی و توصیف مادر خوب و استفاده از رابطه مادر-کودک به‌عنوان مدل برای درمان روانکاو اختصاص داشت. از نظر او الگوی یک روانکاو ماهر آن چیزی است که مادران به طور طبیعی انجام می‌دهند؛ «که در واقع قابل آموزش دادن نیست».

او به طور مشخص در رس دو موضوع پرداخت: یکی اینکه تجربیات آسیب‌زا از طریق تأثیر بر «خویشتن»^۱ می‌توانند به طرزی متناقض‌نما^۲ اثر سازنده داشته باشند. دیگر آنکه مادر باعث می‌شود کودک «خویشتنی» برای تجربیات شخصی در دسترس داشته باشد. اما وینیکات مفهوم خویشتن را به شیوه‌ای غریب‌متعارف و گاهی اسرارآمیز استفاده می‌کرد که چندان با نظریه روانکاو سنتی^۳ همخوانی نداشت. او می‌نویسد: «کلمه‌ای مانند «خویشتن» طبیعتاً بیشتر از ما می‌داند؛ ما امور استفاده قرار می‌دهد و به ما فرمان می‌دهد». از قرائنی که در آن، وینیکات این ترجمه را قدح‌اندانه مورد استفاده قرار می‌دهد به این نتیجه می‌رسیم که او در مورد حضور عنصری اساسی در انسان صحبت می‌کند که وابسته به سرزندگی جسمانی است، اما غیرقابل بیان و نه با ناشناختنی است؛ شاید مانند یک روح مجسم^۴. وینیکات می‌نویسد: «در بطن هر فرد یک عنصر غیرقابل مراوده^۵ وجود دارد که مقدس است و حفظ آن ارزش زیادی دارد. خویشتن - که از نظر وینیکات در «انزوای ابدی» است - به سختی با روانکاو به مفهوم کاری که اساساً تعبیرکننده است جور در می‌آید».

1. Paradoxical

2. Embodied soul

3. Incommunicado